

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

Piricse

Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

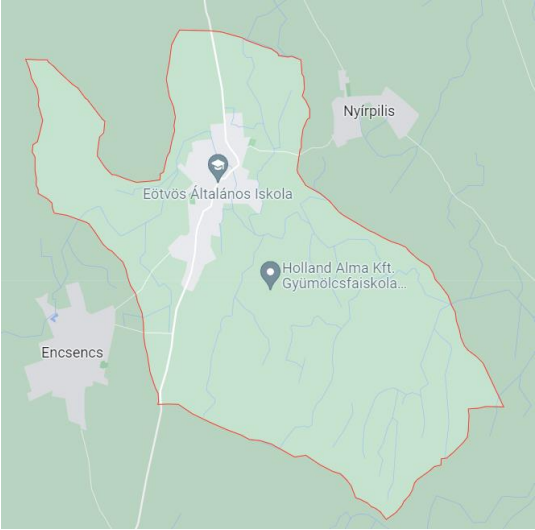
Piricse

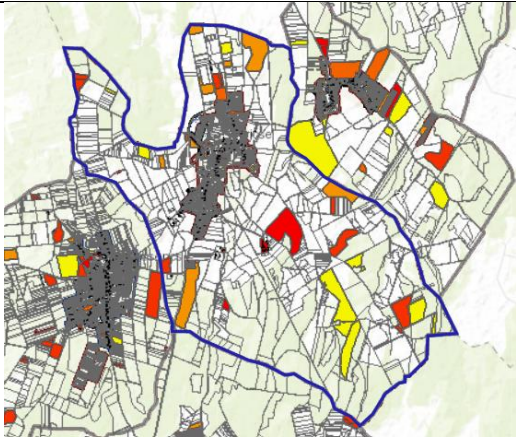
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Nyírbátori járás

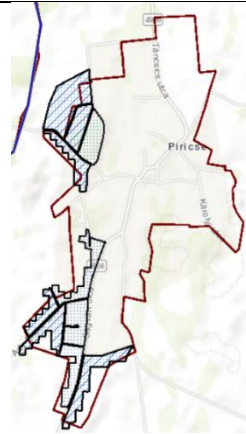
Szervezet neve: Tutor Alapítvány a Betegek és Szegények Megsegítéséért

Dátum: 2022. június 7.

	<p>Terület: 36,99 km² Lakónépesség: 1.777 fő (2011.) 1.805 fő (2021.) Jogállás: község Járás: Nyírbátori Járás Megye: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye</p> <p>Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN</u></p> <p>Jelentős munkanélküliséggel sújtott település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: <u>IGEN</u></p>
<p>Település térképe</p>	<p>Jogosultság adatok</p>

Eladósodottság-térkép

Szegregátum-térkép

ADATTÁBLA

	KSH adata	HELYI BECSLÉS
Település neve	Piricse	
Megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg	
Járás	Nyírbátori	
Programba vonás köre	2	
Szervezet neve	Tutor Alapítvány a Betegek és Szegények Megsegítéséért	
Lakosságszám (2021)	1805	
Lakosságszám változása 2021/2012 (%)	99%	
15 év alattiak aránya (2021)	24,1%	
15 év alattiak létszámának változása 2021/2012 (%)	101%	
60 éves és idősebbek aránya (2021)	16%	
60 éves és idősebbek létszámának változása 2021/2012 (%)	103%	
Lakásszám (2011)	619	
Üres lakások száma (2011)	51	
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	523	
Lakásszám a szegregátumban (2011)	134	
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	522	
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	242	
Lakások száma (2019)	620	
Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	517	
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	416	
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	591	
Gázszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	293	
WC nélküli lakások száma (2011)	161	
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	5	
Egy szobára jutó lakó (2021)	1,2	
Egy főre jutó szja alap, Ft (2019)	1646351 Ft	
Egy főre jutó szja alap eltérése a hasonló helyzetű települések átlagától,% (2019)	105%	
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	2590000 Ft	
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	51	
Kiinduló kvóta érték kerekítve	13	

1 A település leírása

1.1 A település pozíciója (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

A település fekvése, távolsága a járásközponttól, megyeszékhelytől, nagyobb munkaerőpiaci központtól, illetve közösségi közlekedés helyzete. Növekvő vagy csökkenő lakosság, el- és bevándorlás mértéke, szegregátumban élők/roma lakosság aránya. Helyi és térségi gazdaság munkaerőfelszívó képessége a célcsoport szempontjából. A településen elérhető szolgáltatások. A célcsoportot érintő, lakhatási és foglalkoztatási szempontból releváns önkormányzati fejlesztések felsorolása az elmúlt időszakban.

A település fekvése

Piricse Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Nyírbátori Járásban helyezkedik el, a Nyírség délkeleti részén. Piricse szomszédos települései Nyírpilis, Encsencs, Nyírvasvári, Nyírbéltek, Ömböly, Nyírbogát és Bátorliget. Nyírbátortól, a járás központjától kb. 10 km-re fekszik. Az autópálya fel-, lehajtó mintegy 20 km távolságra van Piricsétől. A település csak közúton érhető el, a vasúthálózatba nem kapcsolódik be. Nyírbátortól a Nyírbrányig húzódó 4906-os út, Nyírpilissel a 49129-es, Encsencsrel a 49131-es számú mellékút kapcsolja össze.

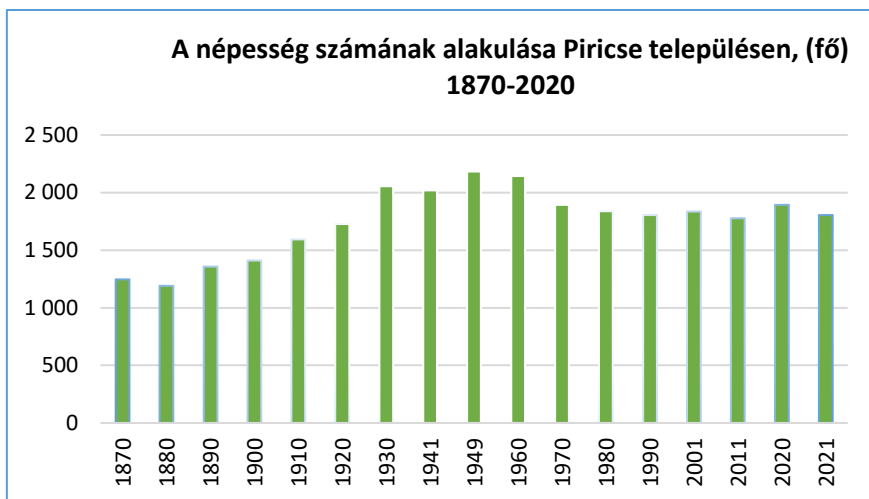
Az autóbusz óránként közlekedik Nyírbátor és Piricse között, kivéve a délelőtti órákban. Nyírbátortól 7:15-ös buszindulás után 10:37-kor indul a következő járat Piricse irányába. Ugyanilyen közlekedési szünet van Piricse-Nyírbátor vonalon is. 9:13 után csak 11:54-kor indul a következő járat Nyírbátorba. Az utolsó hétköznapi járatok 17:00, illetve 18.15 órakor indulnak a két településről. Hétfégi napokon mindössze 7 járat közlekedik Piricse és Nyírbátor között. Az 50 km-re fekvő megyeszékhely, Nyíregyháza csak átszállással érhető el.¹

A lakosságszám alakulása

A rendelkezésre álló adatok alapján növekvő lakosságszám jellemzi a települést az utóbbi 10 év viszonylatában, de 2020-hoz képest csökkent a lélekszám. A KSH adatai szerint 2011-ben 1777 fő élt a településen. A 2020-ban elkészült települési és szociális diagnózis szerint 1894 fő volt a lakosság száma, majd 2021-ben a lélekszám lecsökkent 1805 főre. (1. ábra)

Az elvándorlás mértéke a KSH adatai szerint 184 fő volt a 2001 és 2011 közötti időszakban. A magyarok és a cigányok/romák között nincs, viszont az egyes szegregátumok között van ellentét. Az el-és idevándorlás oka legtöbbször a fiatalok elköltözése az új párkapcsolathoz, illetve vissza. Ez a szomszédos Nyírpilis, Penészlek településeket jelenti leginkább, de maximum 15 km-en belül.

¹ <https://menetrendek.hu/>

1. sz. ábra Saját szerkesztés (forrás:
http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tablak/teruleti/15/15_4_1_1_1.xls)

A település fiatalodó tendenciát mutat, melybe az utánpótlást jelentősebb mértékben a hátrányos helyzetű társadalmi csoport adja. A 2011-es népszámlálási adatok kiemelkedően magas gyerekszámot mutatnak. Ezzel párhuzamosan magas és korcsoportonként szinte egyenletes az aktív korú népesség száma is. (2. ábra)

2. sz. ábra Saját szerkesztés (forrás:
http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tables/regional/15/15_4_1_2_1_en.xls)

A településen az utóbbi időszakban 60-70 ház kelt el. A CSOK igénybevételének lehetőségével megemelkedett az ingatlanok ára, kb. 12-19.000.000 forintért keltek el a házak. Nemcsak a helyiek, hanem más településekről érkezők is vásároltak ingatlant a településen. Zömmel a nyírbátori gyárak munkavállalói választották ezt a közeli települést lakhelyül.

A helyi és térségi foglalkoztatási lehetőségek

A településen a közmunkaprogram, illetve a mezőgazdasági munka ad jövedelemszerzési lehetőséget a családoknak.

A 2021. évben 167 fő közfoglalkoztatott dolgozott a településen, melynek megoszlása a következőképpen alakult:

- hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása: 107 fő;
- országos közfoglalkoztatási program támogatása: 14 fő;
- járási startmunka mintaprogram támogatása összesen: 46 fő;
- mezőgazdaság: 15 fő;
- helyi sajátosságokra épülő közfoglalkoztatás: 15 fő;
- szociális jellegű program: 16 fő.²

Nyírbátor, a járásközpont az itt működő gyáraknak (Coloplast, Diehl, Rosenberg, Unilever) köszönhetően munkaerőpiaci központ szerepet tölt be. Nagy a munkavállaló felszívó képessége, amely lehetőséggel több család is él, de még mindig magasabb azoknak a száma, akik nem tudnak elhelyezkedni ezeknél a munkáltatóknál. Többek között az ingázás, a hosszú, monoton munkaórák jelentik a legfőbb visszahúzó erőt.

A településen elérhető szociális és egyéb szolgáltatások

A családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, valamint a védőnői szolgálat heti 40 órában működik a településen. A házi orvos vegyes praxisban látja el a felnőtt és gyermekkorú betegeket, egyszerre két településen – Piricse mellett Nyírpilis körzete. Elérhető, működő intézmények, szolgáltatások a családok számára a házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a támogató szolgáltatás, nappali ellátást nyújtó intézmény, bölcsőde, óvoda, általános iskola alsó és felső tagozat, szünidei gyermekétkeztetés, ösztöndíjprogram. További intézmények, szolgáltatások a Kisebbségi Önkormányzat, postahivatal, gyógyszertár, élelmiszerbolt, piac, étkezési lehetőség.

A Felzárkózó Települések Program 2020 júliusától működik a Piricsén, melynek keretében közösségi ház is működik, ahol mosási lehetőség, valamint szociális ügyintézés biztosított. Jelenleg folyamatban van a közfürdő kialakítása, ami kb. egy hónap múlva készül el, így elérhető lesz a tisztálkodási lehetőség is. Jogi-, adósságkezelési-, munkaerőpiaci szakemberek segítik a családokat az anyagi, foglalkoztatási helyzetük javítása érdekében. A Jelenlét Program az önellátáshoz is nyújt támogatást vetőmag-adományozással, valamint eszközkölcsonzési lehetőséggel.

A Felzárkózó Települések Programhoz kapcsolódóan 2021-ben elindult a Fókuszban a Gyermek Program is Piricsén, amely a 0-3 éves korosztály fejlesztésére fókuszál. 3 családmentor foglalkozik 82 3 év alatti gyermekkel és családjaikkal, segítik őket a gondozási-nevelési kérdésekben. Az újszülöttek megérkezésének támogatására kismama - és újszülött, valamint vitamincsomagot kap a család. A Jelenlét Ponton berendezett fejlesztő szoba várja az anyukákat a kisgyermekkel.

² <http://kozfoglalkoztatatas.bm.hu/>

1. sz. kép Piricse Jelenlét Pont

A célcsoportot érintő, lakhatási és foglalkoztatási szempontból releváns önkormányzati fejlesztések a településen:

A hátránykompenzációs tevékenységek keretében lakhatási célú beruházás, szociális bérlakás-építés zajlik a hátrányos helyzetű társadalmi csoport számára. Az energiahatékonyság keretében az energiatudatos gondolkodás és a kapcsolódó viselkedésminták és szokások elterjesztésére szemléletformálás zajlott a településen. Emellett felújításra került a piacépület, bölcsőde épült, és felújításra került az egészségház is a közszolgáltatások fejlesztésére és minőségi színvonalának fejlesztésére.

	Projekt címe	Pályázati azonosító	Szerződött támogatás összege:
1.	„Éljünk Együtt Piricsén” Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programmal.	EFOP-2.4.1-16-2018-00116	198 950 000 Ft
2.	Közös úton, közös jövőnkért!	EFOP-1.6.2-16-2017-00015	199 857 720 Ft
3.	A cél közös, együtt a jövőnkért!	EFOP-1.5.3-16-2017-00119	496 823 965 Ft
4.	A jövőt mi hozzuk létre!	KEHOP-5.4.1-16-2016-00220	4 277 250 Ft
5.	Piacépület kialakítása Piricse településen	TOP-1.3.1-15-SB1-2016-00003	109 216 946 Ft
6.	Bölcsőde kialakítása Piricsén	TOP-1.4.1-15-SB1-2016-00043	129 007 282 Ft
7.	Egészségház fejlesztése Piricse és Nyírpilis Községben	TOP-4.1.1-15-SB1-2016-00066	59 998 047 Ft
8.	Külterületi helyi közutak fejlesztése	VP6-7.2.1-7.4.1.2-16	7525 073 Ft

Következtetések a település...

...társégi pozíciója tekintetében:

- rossz pozíció: nincsenek helyben munkahelyek és nincsen helyben elegendő szolgáltatás, és a társégi munkaerőpiac és szolgáltatások nehezen érhetőek el, a közlekedési viszonyok kedvezőtlenek, az útviszonyok rosszak, és a közösségi közlekedés nem megfelelő;
- közepes pozíció: helyben viszonylag elégségesek, illetve a közelben elérhetőek a szolgáltatások, a munkaerőpiac viszont nehezebben érhető el. Ha van is munkahely a közelben, az nem kompatibilis a célcsoport munkavállalási képességeivel;
- **jobb pozíció: a munkaerőpiac viszonylag könnyen elérhető, vannak a közelben megfelelő munkahelyek, illetve jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik a település és a szolgáltatások is elérhetőek.**

...vegyes társadalmi szerkezetének fenntarthatósága tekintetében:

- gettósodó település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya nő a településen belül, a nem roma háztartások nagy arányban elköltöznek a településről. A települése lakossága jellemzően stagnál vagy nő;
- **billegő település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya egyharmadnál magasabb, de kevesebb, mint a település lakosságának fele. A magasabb státuszú háztartások elköltöznek a településről. A település lakossága jellemzően enyhén csökken;**
- jobb státuszú, vegyes összetételű település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya alacsonyabb, a nem roma lakosság közül a fiatalok egy része elköltözik a településről. A település lakossága jellemzően csökken.

Egyértelműen egyik kategóriába sem sorolható be Piricse a társadalmi szerkezetet illetően. Növekvő lakosságszámú település, melyet nagyobb arányban a hátrányos helyzetű családok biztosítanak. A roma lakosság aránya megközelíti az 50 %-ot (pontos adataink nincsenek), de nem jellemző a magyar lakosság nagyarányú elköltözése. A közeli nyírbátori munkaerőpiaci lehetőségnek köszönhetően ide is költöznek családok más településekről.

1.2 A település szerkezetének leírása (fél oldal)

A fejezet tartalma

A település központja és a szegregátumok állapota, a szilárd útburkolattal való ellátottság, közművek rendelkezésre állása, a helyi adottságok alapján hol, melyik településrészben vannak a legkritikusabb (külön: árvizes részek) és a fejleszthető részek. Szegregátumok száma és elhelyezkedése. Van-e a településen elég lakható ingatlan, van-e elég felújítható ingatlan a településen, hogyan alakultak a lakóingatlan adás-vételek az elmúlt években.

Közmű-ellátottság

Piricsén a vezetékes vízhálózat 100%-os, a csatornázottság a lakott részben 90%-os kiépítettségű. Az áramszolgáltatás, gázellátás, közvilágítás és hulladékszállítás a település egész területén, - beleértve a szegregátumokat is - biztosított. Az úthálózat teljes egészében szilárd burkolattal rendelkezik.³

A szegregátumban minden utcában be van vezetve a víz, de alig néhány házba van bekötve. Kb. 10% az aránya azoknak az ingatlanoknak, ahol van a házban fürdőszoba és víz. Kb. 20-30 % az arány, ahol van csonk, de nincs az ingatlan rákötve. Az Ady és a Béke utcán élnek olyanok, akiknek volt víz a házban, de hátralék miatt kikötötték.

A lakásoknak kb. 20 %-a van kikapcsolva az áramellátásból. Ezek a családok kampózással jutnak áramhoz.

Szegregátumok száma, elhelyezkedése

A településnek 3 olyan elkülönült leszakadó része van, ahol az alacsony státuszú, aktív korú, alacsony, vagy csak legfeljebb 8 általános iskolai végzettségű, rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező, elsősorban roma származású lakosok élnek. Ezek a szegregátumok a település széli részein találhatóak, több utcásak és kb. 800 fő él ott összesen.

- 1. Szegregátum:** a köznyelvben: Lentesi telep vagy dombon túli. Ide tartozó utcák: Dózsa György, Béke, Nyár, Petőfi, Móricz Zsigmond, Arany János.

Korábban magyar lakta rész volt, majd idővel roma családok kaptak telket, ahová építkezettek.

A szegregátumban 40 ingatlan található, körülbelül 65 háztartással, az itt élő emberek száma nagyságrendileg 250 fő. Vezetékes vízszolgáltatás elérhető kb. 20 lakásban, csatornahálózatra kb. 10 lakás van rákötve. A gázszolgáltatás kb. 5 lakásban van bevezetve. Áramszolgáltatás 25 lakásban van hivatalosan. A szegregátumban van aszfaltozott út is, a tömegközlekedés elérhető távolságra van.

- 2. Szegregátum** - C telep. Vonatkozó utcák: Akác, Domb, Ady Endre, melyek a településen belül találhatóak.

Az 1970-es évek végén C - lakásokat alakítottak ki (Ady utca), ide a sátoros cigányokat telepítették, akik lovári nyelven beszélnek. Szorosan tartották a hagyományokat, cigány nyelven beszéltek, nehezen integrálódtak.

³ Piricse település szociális diagnózisa, 2020

Az itt található ingatlanok száma 40, a lakosság száma pedig kb. 160 fő. Vezetékes vízszolgáltatás elérhető kb. 25 lakásban, kb. 30 lakás van rákötve a csatornahálózatra. A gázszolgáltatás kb. 15 lakásban van bevezetve. Áramszolgáltatás kb. 32 lakásban van hivatalosan is bekötve. A szegregátumban aszfalozott úthálózat található, a tömegközlekedés elérhető távolságra van.

3. Szegregátum: Fentesi telepnek hívják az itt élők. Ehhez a részhez tartozó utcák: József Attila, Bélteki, Jókai utcák.

A településen belül helyezkedik el, kb. 45 ingatlan található ezeken az utcákon, a háztartások száma 130, az itt élő emberek száma pedig 510 fő. A Bélteki utcai szegregátum más hagyományokkal rendelkezik, nem beszélik a cigány nyelvet, jobban integrálódtak.

A vezetékes vízszolgáltatás elérhető ezen a területen, kb. 30 lakásban. Csatornahálózatra kb. 32 lakás van rákötve. A gázszolgáltatás elérhető kb. 18 lakásban. Áramszolgáltatás kb. 37 lakásban van hivatalosan.

Tartozik a településhez még egy terület, amit Kis-Piricsének neveznek, a Lentesi telep/dombon túli telep szélén. Közigazgatásilag Nyírbátorhoz tartozik, de az itt élő 4 család ügyintézése Piricsén történik.

A Kossuth, Táncsics utcák korábban magyarlakta utcák voltak, de a CSOK igénybevételével a cigányok beköltöztek. Ennek következtében előfordul, hogy a szomszédban élő idősebbek eladják a házat.

A település központi részén, valamint a néhány faluszéli utcában helyezkednek el a jobb színvonalú ingatlanok.

Piricsén az utóbbi egy évben 60-70 ház kelt el. A CSOK-nak köszönhetően megemelkedett az ingatlanok ára is, mintegy 12-19.000.000 forintért kelttek el a házak. Nemcsak a helyiek, hanem más településekről érkezők is vásároltak ingatlant a településen. Zömmel a nyírbátori gyárak munkavállalói választották ezt a közeli települést lakhelyül.

Jelenleg 2 eladó ingatlan van a településen.

A fejezet célja, fő következtetései

Következtetés a településre jellemző területi szegregáció jellegének és mértékének tekintetében:

- az egész település szegregátum;
- a településen belül a szegregált részek a település nagyobb részét teszik ki;
- **településen belül a szegregált részek a település jelentős hányadát, de kevesebb mint felét teszik ki;**
- településen belül csak kisebb szegregált részek vannak;
- a szegregátum a fő településtesttől távolabb, elkülönült településrészként helyezkedik el;
- nincs szegregált rész a településen.

1.3 Lakhatással kapcsolatos fejlesztések (fél oldal)

A fejezet tartalma

A településen történt lakhatással kapcsolatos fejlesztések, amelyeket az elmúlt 10-15 évben valósítottak meg, külön hangsúllyal a 2014-2021 uniós programozási időszak EFOP telepprogramjára, esetleg az előző időszak TÁMOP telepprogramjára. A megvalósított programok eredményei (új, felújított lakások, bérlakások elosztásának módszere: milyen célcsoportoknak, milyen kiválasztással). A lakhatási körülmények javítását célzó szoft programokkal kapcsolatos vélemények feltárása is szükséges.

Jelenleg folyamatban van és 2022. november 29-ig tart az „Éljünk Együtt Piricsén” Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programmal megvalósuló támogatás. A konstrukció az EFOP-1.6.2. Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal konstrukciójának beavatkozásait egészíti ki, a lakhatási beruházások támogatásával.⁴ A program keretében 2 Csillagház épül a Bélteki úton, melybe önkormányzati döntés alapján költözik majd be 2 gyermekes család. Mellettük található a Csillagpont, melyben jelenleg a községi könyvtár kapott helyett. Ez az épület adott otthont a Felzárkózó Települések Programnak, mielőtt az saját ingatlant vásárolt volna.

2. sz. kép Piricse – épülő Csillagházak a Bélteki utcán

3. sz. kép Piricse – Csillagpont a Bélteki utcán

⁴ <https://piricse.hu/palyazatok/eljunk-egyutt-piricsen-efop-2-4-1-16-2018-00116/>

2021. június 30-án lezárult a Közös úton, közös jövőnkért! program. Ennek a hátránykompenzációs tevékenységnek a célcsoportja elsősorban a település szegregátumában élő halmozottan hátrányos helyzetű személyek. A program a társadalmi-gazdasági-szociális hátrányok leküzdése érdekében, komplex megközelítést alkalmazva szociális, közösség-fejlesztési, oktatási, egészségügyi, képzési és foglalkoztatási elemeket tartalmaz, továbbá elősegíti a telepszerű környezetben élők lakhatási feltételeinek a javítását.⁵ Családi napok, tanácsadások, iskolai, tanoda jellegű szolgáltatás valósultak meg a településen a program keretében.

A fejezet fő következtetései

A fejezet célja, hogy feltárja a lakhatási szegénység enyhítését célzó fejlesztésekkel kapcsolatos tapasztalatokat elsősorban a település vezetés oldaláról, mivel ezek a tapasztalatok alapvetően meghatározhatják, hogy az önkormányzat hogyan áll hozzá a jövőbeli hasonló célú fejlesztésekhez. Fontos lehet rávilágítani arra, hogy a pozitív vagy negatív tapasztalatok mögött milyen okok állhattak.

Az önkormányzat támogató a szegénységet enyhítő programok irányában, azonban fenntartással kezeli a szociális bérlakások sikerességét. A kiválasztandó családok esetén fokozott figyelmet kell szentelni a szociális és anyagi képességeikre.

Az önkormányzat tulajdonában van 2 szociális bérlakás, melyekben gyermekes családok élnek.

1.4 Az önkormányzat perspektívája és szerepvállalási készsége a programban (fél oldal)

A fejezet tartalma

Együttműködő, nem együttműködő, mennyire támogatja a településen belüli mobilizációt (szegregátumból kifelé, ha releváns) illetve a településről történő kifelé mobilizáció blokkolásához fűződik-e valamilyen érdeke? (pl. gyerekszám csökkenése a helyi intézmények működése miatt kockázatos, település-üzemeltetéshez kapcsolódó közmunka, egyéb függőségi rendszerek)

A polgármester régóta él a településen, ismer mindent és mindenkit. Célja Piricse rendezett településképének és társadalmi szerkezetének fejlesztése, stabilizálása, a konfliktusok minimalizálása. Ennek érdekében támogató az előre vivő projektek, mobilizáció vonatkozásában.

A szerelmi kapcsolatok miatti befelé és kifelé irányú mobilizáció nem ölt jelentős mértéket, illetve problémát. Ez a mozgás folyamatos, de nem okoz kockázatot a helyi intézmények működésével vagy a közmunkaprogrammal kapcsolatban.

A Jelenlét Programnak folyamatos és rendezett a kapcsolata az önkormányzattal, a polgármesterrel. Ha a Jelenlét Program nem tud segíteni, akkor más partnerszervezet kapcsolódik be a segítő folyamatba.

⁵ <https://piricse.hu/palyazatok/kozos-uton-kozos-jovonkert-efop-1-6-2-16-2017-00015/>

A fejezet fő következtetései

Következtetések az önkormányzat együttműködési készségét illetően:

- a bérlakásfejlesztéseket az önkormányzat alapvetően elutasítja;
- **a bérlakásfejlesztésekkel szemben erős fenntartásai vannak (mivel eredendően konfliktusforrást lát benne), de ha kontrollálhatja, hogy hol és kik számára valósul meg, illetve a település egésze számára is látja az előnyét, akkor esetleg érdekeltté tehető benne;**
- a bérlakásfejlesztéseket támogatja, a lakáskörülmények javításának és a településfejlesztésnek az eszközét látja benne.

2 A lakosság helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Foglalkoztatottság és jövedelmek szintje a célcsoport tekintetében: milyen típusú munkákat végeznek (közfoglalkoztatottság, alkalmi/idénymunkák, hetelés, stb.), milyen jövedelemért, ezekben körülbelül hány fő érintett. Legfőbb szociális problémák (élethelyzetek, devianciák, eladósodottság, uzsora, perspektívák, mely szolgáltatásokhoz nem férnek hozzá, nem megfelelő minőségű szolgáltatások). Családok szociális helyzetük szerinti besorolása.

Foglalkoztatottság

Piricsén az óvoda, iskola, önkormányzat alkalmaz helyi munkavállalókat. Jelenleg 140 közfoglalkoztatott személy dolgozik a településen, az önkormányzat paprika - és uborka földjein. Van néhány magánvállalkozás is a településen, de azok kisebb létszámúak, inkább családi vállalkozások. Szezonális jövedelemszerzési lehetőséget a mezőgazdasági idénymunkák jelentik, amely során – többnyire feketén foglalkoztatva – a megye több településére, járnak epret, paprikát, paradicsomot, almát szedni, dohányt törnek vagy kukoricát címereznek, de akadnak alkalmi mezőgazdasági munkák is, paprika és hagymaszedés. A falubeliek megélhetési lehetőségei közé tartozik a – időszaknak megfelelően: fehérüröm, zsálya, mályva, bodza, dió, málna stb. – növények és gyógynövények gyűjtése.

2013-tól folyamatosan nő a településen közfoglalkoztatotti jogviszonyban dolgozók száma, 77 főről 167-re. 2022 első három hónapjában már 158 fő dolgozott közfoglalkoztatottként. A legnagyobb mértékű növekedés a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás területén történt.

Közfoglalkoztatásban résztvevők havi átlagos létszáma										
Piricse	2013. év	2014. év	2015. év	2016. év	2017. év	2018. év	2019. év	2020. év	2021. év	2022 01 - 3. hó
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Nyírbátori járás										
Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása	17	56	40	95	80	48	58	83	107	100
Országos közfoglalkoztatási program támogatása	6	13	27	33	23	16	11	10	14	12
Járási startmunka mintaprogram támogatása összesen	54	73	114	51	78	78	51	46	46	46
-- Mezőgazdaság	30	50	71	26	24	25	18	16	15	15
-- Helyi sajátosságokra épülő közfoglalkoztatás	5	6	10	7	27	23	16	15	15	15
-- Szociális jellegű program	19	18	32	17	27	30	18	16	16	16
-- Egyéb startmunka mintaprogram	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-
-- Magas hozzáadott értékű program	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mindösszesen	77	142	181	178	181	142	120	139	167	158
Közfoglalkoztatási mutató	6,48%	12,00%	15,13%	14,68%	14,94%	11,55%	10,15%	11,89%	14,25%	13,43%
Ellátásban nem részesülő álláskereső száma zárónapon	77	78	95	71	73	58	48	33	38	33
Álláskeresői ellátásban részesülő álláskereső száma zárónapon	7	8	5	12	13	21	20	19	17	15
Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő álláskereső száma zárónapon	213	132	96	123	105	133	135	103	81	96
Regisztrált álláskereső száma zárónapon	297	218	195	207	191	211	204	156	136	144
-- Ebből tartós álláskereső	90	64	14	20	38	50	60	52	25	33
Nyilvántartott álláskereső relatív mutatója	24,92%	18,43%	16,34%	17,05%	15,73%	17,17%	17,20%	13,30%	11,59%	12,24%
Munkavállalási korú (15-64 éves) népesség száma	1 192	1 183	1 195	1 211	1 214	1 230	1 183	1 170	1 174	1 174

3.sz. ábra (forrás: <http://kozfoglalkoztatatas.bm.hu/>)

A helyi önkormányzatnál nincs hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén, de nem tudnak roma munkavállalót alkalmazni, mivel a településen nincs olyan roma származású munkavállaló, aki a munkakör betöltéséhez megfelelő iskolai végzettség birtokában lenne. Az öt legfontosabb akadályozó tényező, amely megnehezíti a helyiek elhelyezkedését és tartós munkavállalását:

- Helyben kevés a munkalehetőség;
- Az ingázási hajlam csekély;
- Mezőgazdaság hanyatlása;
- Közfoglalkoztatás;
- Fekete foglalkoztatás.⁶

A piricsei lakosok a legnagyobb számban a nyírbátori baromfifeldolgozóban vállalnak munkát, napi bejelentéssel. Így havonta 15 napot dolgoznak. 5 napi munkabér 42.000 Ft. A havi munkabér 150.000 Ft. Vállalni kell 3 szombati napot is, így kb. 160.000 Ft-ot vihetnek haza. A legmagasabb munkabér a Daraboló és a Függesztő Üzemegységekben van, ahol a 25 év alattiak akár 400.000 Ft-ot is megkereshetnek, de a 25 év felettek is 300.000 Ft-ot. Ezekben

⁶ Piricse település szociális diagnózisa, 2020

az üzemegységekben hajnali 2.00 órakor kezdődik a munka, de annak hossza attól függ, hogy mennyi csirke van. Nem ritka, hogy reggel 4-6.00 órára végeznek a munkával.

Céges busz jár Piricsére, de csak a Daraboló és a Függesztő Üzemekben dolgozók részére. A többiek csoportosan járnak autóval.

A Rosenbergben nettó 200.000 Ft-ot is megkereshetnek.

A Diehl gyárban nincsenek túlhajtva, de van, aki még ezt a terhelést sem bírja.

Néhányan ingáznak a távolabbi Nyíregyházára, a Lego Manufacturing Kft. és a Michelin Hungária Kft., vagy Mátészalkán a Carl Zeiss Magyarország Kft., és Mom Zrt., vagy Debrecenben a Teva Gyógyszergyárba.

Az építőiparban is könnyen el tudnak helyezkedni nem hivatalos kőművesi segédmunkát vállalva, amelyet gyakran Budapest vonzáskörzetében végeznek. Emellett az útépítési, aszfaltozási munkálatok is elhelyezkedési lehetőséget jelentenek.

Munkanélküliség

A településen a nyilvántartott álláskeresők száma 2021.12.20-ai állapot szerint 126 fő, közülük a tartósan (egy évnél hosszabb ideig) nyilvántartott álláskeresők száma 28 fő, a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban, rendszeres szociális segélyben részesülők száma pedig 75 fő volt.⁷ A munkavállaló korú népesség 1.170 fő. A relatív mutató, *A KSH által használt munkanélküliségi ráta NFSZ adataira alapozott megfelelője*, amely a nyilvántartott álláskeresők arányát a munkavállalási korú népesség %-ában mutatja, Piricsén közel háromszorosa (10,77%) az országos átlagnak (3,73%), és másfélszerese a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei átlagnak (6,53%).

Korcsoportos bontásban elmondható, hogy a munkanélküliség elsősorban a 31-35 év közötti fiatalabbakra, jellemzően pályakezdő, valamint a 36-40 éves korosztályokat érinti. Az adatokból az is egyértelműen kirajzolódik, hogy az álláskeresők nagyobb hányada legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik.

Legfőbb szociális problémák, eladósodottság

A hajléktalanságra vonatkozóan nem készült felmérés az Önkormányzat részéről, de az önkormányzat népesség nyilvántartása szerint a településen nem tartanak nyilván hajléktalan személyt.

A Piricse település szociális diagnózisában elkészített felmérés túlzott mértékű eladósodottságról nem számol be, inkább csak a bevétel-kiesés és a rossz háztartás gazdálkodási szokások miatt újra és újra felhalmozódó hátralékokról.

Azok a családok, akik az apa gyári munkából származó bevétele miatt jogosulttá váltak a Családok Otthonteremtési Támogatására (CSOK), éltek is a lehetőséggel. A támogatást használt lakás vásárlására vették igénybe. Ez még nem a falusi CSOK, így korszerűsítésre nem volt fordítható. Az így megvásárolt ingatlanok legalább komfortosak. Az érintett ingatlanokban már csak egy háztartás él, bevételeik jellemzően a férj munkabére (gyári, többműszakos), valamint a gyermekek után járó ellátások (jellemzően 2-4 gyerek). Az ingatlanon mindenképp teherként jelentkezik a támogatás bejegyzése (zálogjog és elidegenítési tilalom), ami átlagosan 2,5 -3 millió Ft-ot jelent.

⁷ 2021. 10. 20-i állapot szerint. Forrás: https://nfsz.munka.hu/tart/stat_telepulessoros_adatok

A banki tartozások közül a kisebb összegű kölcsönök (50ezer Ft-tól 500ezer Ft-ig), elsősorban személyi kölcsönök a jellemzőek. A legkiemelkedőbb szerződésszámmal és folyósított összeggel a Provident rendelkezik. A kölcsönök elsődleges célja a megvásárolt ingatlanban a megfelelő lakhatási körülmények kialakítása, mint például a kisebb felújítási munkálatoktól (30%) kezdve akár a bútorvásárlásig (30%), majd a későbbiekben a hátralékok rendezése (40%). A bankoktól, hitelintézetektől, illetve uzorástól felvett hitelek/kölcsönök szinte 100 %-ban jellemzőek a szegregátumban élő családokra. *(Nem hivatalosan kb. 2-3 uzorás van a településen).*

A közüzemi szolgáltatások díjai jelentős tételt tesznek ki a kiadási oldalon. Az áramvételezés jellemzően hagyományos mérőórával történik. Előrefizetős mérő abban az esetben van, ha hátralék miatt kikapcsolták vagy kényszerből lecserélte a család (10 esetből 2). A legtöbb esetben gázfűtésre is van lehetőség (minden második ingatlan). Többen azonban a magas számlák miatt váltottak szilárd tüzelésre (minden harmadik ingatlan). A számlákon megjelenik a vízszolgáltatás-, és a szemétszállítás díja is. A háztartások 100%-ban van televízió, internet és mobiltelefon előfizetés is, - családonként akár több különböző szerződés is. A közüzemi tartozások a családok kb. 60 %-át érintik. Megcsúszott fizetés, általában 1-2 hónap jellemző. Olyan család nincs, akinek a lakhatása veszélyeztetett lenne végrehajtás miatt.

Amint azonban a gyermekvállalás miatt a feleség munkabér helyett GYES-t és családi pótlékot kap (90%), vagy egyéb ok miatt rövid időszakokra kiesik a munkabér (betegség, munkahelyváltás), akkor a család fizetőképessége lecsökken, és dönteni kell, hogy melyik számlát fizessék be.

Azok a családok, akik zsebszerződéssel vásároltak vagy szívességből használnak valamelyik családtag tulajdonában álló ingatlant, nehezebb anyagi helyzetben vannak. Jellemzően hónapról-hónapra pénzügyi gondjaik vannak, bevételük minimális. Ha van munkabér, az is közmunka, vagy alkalmi. Háztartás-gazdálkodásról esetükben nem lehet beszélni, hiszen nincs miből gazdálkodni, – a bevétel meg sem közelíti a tervezett kiadás mértékét. Ezek az ingatlanok jellemzően félkomfortosak. Közüzemi szolgáltatások hiányát a korábbi kikapcsolások okozzák. A tulajdonos, aki fogyasztó is volt, hátralékot halmozott fel (100ezer Ft feletti összegek), aminek következtében kikapcsolták a szolgáltatást, az ingatlan jelenlegi használóinak viszont nincs önereje a visszakapcsolás elrendezéséhez. A mérőhelyek egyik esetben sem szabványosak, ezért teljesen új bekötésre van szükség. A vízszolgáltatás esetében a hátralékot is rendezni kellene. Ezen családok körében a banki tartozások nem jellemzőek, mert nem hitelképesek. Esetleg Provident kölcsön jelenik, amit valamilyen krízis kezelésére használtak.

Az adósságkezelő szakember havi egy alkalommal fogadja az ügyfeleket Piricsén. Számlaelmaradás, végrehajtás alatt álló ügyek, valamint a legjellemzőbb, a TB hiánya jelenik meg megoldásra váró feladatként. A szakember csoportos formában szemléletformáló foglalkozásokat is tart havi 1-2 alkalommal. A kezdő – és a legnépszerűbb - téma az energiafogyasztás, illetve annak csökkentése.

Jelenleg kb. 20 fő a nevelésbe vett és 35 fő a védelembe vett gyerekek létszáma. Nagyon nehezen és sokára derül fény a családon belüli veszélyeztetettségre, bántalmazásra, mivel a családok titkolóznak, összezárnak. A leggyakoribb ok az intézkedésre a szülői, higiéniai elhanyagolás, illetve a kamaszkori kezelhetetlenség.

A fejezet következtetései

Családtípus	Családok száma
<u>Teljes nyomorban élő családok:</u> hosszabb távon is intenzív segítségre szoruló, alapvetően nincs munkaképes tagja a családnak, a család súlyos problémákkal küzd, tartós betegség/szenvedély-/mentális betegség jelen van. Teljes nyomorban élő család, akár magasfokú eladósodottság is jellemzi a családot. Ha van gyermek a családban, szülői kompetencia súlyosabb hiánya jelenik meg.	10-12 %
<u>Minimális öfenntartó képességgel rendelkező családok:</u> megélhetési gondokkal küzdő család, de van olyan tagja, aki valamilyen szintű munkát végez, akár alkalmi/idénymunkát, akár közfoglalkoztatásban vesz részt. A gyerekekről alapvetően gondoskodnak. Fejleszthető a család munkaerőpiaci részvétele.	40 %
<u>Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok:</u> viszonylag rendszeres munkával és jövedelemmel rendelkező család, ami nem feltétlenül jelent bejelentett munkából származik. Kiegyensúlyozottabb, rendszeres életvitellel rendelkeznek. Gyermeknevelési kompetenciáik viszonylag jók. Munkaerőpiaci részvétel fejlesztésére itt is szükség lehet.	30-40 % inkább az jellemző, hogy a férfi dolgozik, a nő otthon marad a gyerekekkel

2 A lakásállomány helyzete (1-1,5 oldal)

A fejezet tartalma

Épületek állapota, az életveszélyes, illetve kritikus állapotú házak számossága, aránya a településen, illetve a szegregátum(ok)ban. Tulajdonviszonyok elsősorban a segítségre szoruló családok körében (legális tulajdonviszonyok, mennyire jellemző albérlet, uzsora bérlet, szívességi lakáshasználat), ezek mértékének becslése. Lakósűrűségi viszonyok vizsgálata (a statisztikai adatok és a valós helyzet összevetése). Üres ingatlanok, illetve megvásárolható ingatlanok (ház, telek) száma (kapcsolódóan az üres ingatlanok tulajdonosi viszonyai, tehermentesek-e, ténylegesen megvásárolhatók-e).

Az épületek állapota

A Tutor Alapítvány által 2020-ban készített települési szociális diagnózis adatai szerint 619 lakóház található Piricsén. Az egyszobás lakások száma 64, a kétszobás lakásoké 299, a háromszobás lakásoké 217, a négy és több lakásoké pedig 39. A legtöbb ház, mintegy 468 db, 1946 és 1990 között épült. 123 lakóház 1991 után épült 2011-ig.⁸

⁸ http://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/tables/regional/15/15_4_3_2_2_en.xls

Külterületeken és nem lakóövezetben, a Rózsa tanyán találhatóak házak, ahol maximum 3 család él, közműszolgáltatásuk biztosított.

A településen a Felzárkózó Települések Program által 2022-ben összeírt házak állapota a következőképpen alakul:

- 1 db lakhatatlan állapotú ingatlan (Akác u. 29.)
- 9 db életveszélyes állapotú ház (tetőjavítás, ajtó-, ablakcsere, festés, kályha, pvc-csere szükséges)
- 70 db sok felújításra szoruló ház (a legnagyobb számban tetőjavítás, repedt fal, ablakcsere, kéményjavítás szükséges)
- 41 db kisebb felújításra szoruló lakóház (ajtó-, ablakcsere, belső festés, pvc csere)
- 49 db jó állapotú lakóingatlan.

Túlzsúfolt lakásokban, - ahol általában több generáció együttéléséről beszélünk - a családok kb. 20 %-a él. Ezek az ingatlanok felújíthatóak, jobb állapotban vannak.

A településen max. 1-1 ház van, amelyek üresek. Ezek a szegregátumban találhatóak és omlásveszélyesek.

A szakemberek 1 családról tudnak, akik életveszélyes házban élnek.

5 család él nagyon rossz állagú, statikailag rossz, egészségtelen házban, amely tulajdonképpen nem felújítható és bontani kellene.

Gyakori eset, hogy az összekերülő fiatalok nem akarnak a „nagy” családdal élni, de elköltözni sem, ezért a fészerből alakítanak ki maguknak lakóhelyet.

A szegregátumban élők tudatában vannak azzal, hogy a házaik felújításra szorulnak, de nincs anyagi fedezetük a javításokra. Azonban szeretnék komfortosabbá tenni a házukat, ezért mindenki próbál valamilyen felújítást, javítást elvégezni, pl. tisztasági festés, betört ablak helyét nyolonnal pótolják.

Üres telkekkel csak elvétve találkozunk. Új lakások nem épültek az elmúlt 5 évben, inkább a régieket felújították, bővítették.

A lakosság szinte teljes egészében saját tulajdonú lakásban él.

A szegregátumbeli családoknak kb. 50 %-a lakik szíveségi lakhatásban családnál, rokonnál.

A szakemberek 1 családról tudnak, akik magánbérletben (fizetett albérletben) élnek.

2 család él önkormányzati bérletben az Ady Endre utcán.

A fejezet célja, fő következtetései

Lakástípusok (a lakott lakások tekintetében):	Lakások száma
életveszélyes házak	9
jelenleg nem életveszélyes, de kritikus állapotú házak, amelyeket nem érdemes felújítani	1

nem életveszélyes, de rossz állapotú házak, amelyek felújítással még egy időre lakhatóvá tehetők (kb. 10 év),	70
jobb állagú házak, amiket érdemes modernizálni	41

3 A lakhatási beavatkozási terv

3.1 A lakhatási szegénység fő problémái (1 oldal)

A fejezet tartalma

Legfőbb lakhatási problémák és azok statisztikai adatok és becslések alapján való nagyságrendjének összegzése a szegregációt, a közmű ellátottságot (közmű elérhetősége, közműszolgáltatásokból kikapcsolt lakások), a lakásállomány javítását, a tulajdonviszonyok rendezetlenségét, az eladósodottság problémáit is érintve.

A település 619 ingatlanának több, mint egyötöde a szegregátumokban található. Néhány ingatlan esetében mondható el, hogy lakhatatlan, illetve életveszélyes, míg az ingatlanok közel 70 százaléka felújítással jó állapotba hozható. Mintegy 70 ház esetében szükséges nagyobb felújítás, amivel egy alacsonyabb színvonalú lakhatásra lesznek alkalmasak. A szükséges javítások a tető-, kéményjavítás ajtó-, ablakcsere, belső festés, kályha-, pvc-csere.

Az úthálózat teljes egészében szilárd burkolattal rendelkezik, könnyebb elérést biztosítva a lakosság számára a településen. Egyedül a Kis-Piricse-i rész – ami közigazgatásilag Nyírbátorhoz tartozik - nincs burkolva, onnan földúton lehet bejutni a településre. Ez kb. 4 családot érint.

A közművek vonatkozásában is teljes az ellátottság, ugyanakkor a szegregátumokban alig néhány házba van bekötve a vízvezeték (kb. 10 %), Kb. 20-30 % az arány, ahol van csonk, de nincs az ingatlan rákötve. A csatornázottság a lakott részben 90%-os kiépítettségű. Az áramszolgáltatás, gázellátás, közvilágítás és hulladékszállítás a település egész területén biztosított, - beleértve a szegregátumokat is.

A lakásoknak mintegy 20 %-a érintett az áramellátásból való kikapcsolással.

A szolgáltatóknál, illetve a hitelintézeteknél (Provident) lévő fizetési elmaradások, hátralékok jelentős terhet jelentenek a családok számára. A felvett hitelek elsődleges célja a lakhatási körülmények javítása, későbbiekben a hátralékok rendezése. Az ördögi körből való kilépést az elsődleges munkaerőpiacra való kilépés jelentené, azonban hiába van elérhető távolságra Nyírbátor, a munkaerőpiaci központ, a szegregátum lakóinak alacsony iskolázottsága, valamint az ingázási hajlam csekély foka nehezítik az elhelyezkedést. A helyzetet tovább árnyalja, hogy már a 3. generáció nő fel úgy, hogy a fiatalok nem vagy kevés esetben látnak maguk előtt dolgozó szülőket, nagyszülőket. Nincs számukra követendő munkavállalói minta.

A családok rendszeres jövedelmének a biztosítására, ezen keresztül a lakhatási körülményeik javítására, a mezőgazdaság fejlesztésében látnak kulcsszerepet a település

gazdaságfejlesztési stratégiájának kidolgozói. A legjelentősebb mértékű előrelépés a kiskert program keretében a települési és kisebbségi önkormányzattal együttműködve fóliasátrak felállításával indulhat el, uborka és gombatermesztés fókusszal. A Felzárkózó Települések Programon belül már 50 család tudott bekapcsolódni a kiskert programba.⁹

Család-lakáshelyzet mátrix: elsősorban a segítségre szoruló családokra koncentrálva*

Családtípusok Lakástípusok	Teljes nyomorban élő családok	Minimális öfenntartási képességgel rendelkező családok	Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok	Adott lakástípusban a család helyzete szerint beazonosított családok száma összesen	Az adott lakástípusba tartozó családok száma összesen
azonnali életveszélyt jelentő lakás	1			1	
rossz lakásállag, még nem életveszély, de nem érdemes rajta semmit csinálni	8	8	0	16	
nagyon rossz állagú, de valami felújítással még egy ideig lakhatóvá tehető (5-10 év)	50	10	2-3		
olyan lakás, amit érdemes felújítani, modernizálni	20-25	20	ők maguk megcsinálják a felújítást		
Adott családtípusban a lakhatási helyzet szerint beazonosított családok száma összesen					
Az adott családtípusba tartozó családok száma összesen					

*A rendelkezésre álló adatok birtokában a táblázat hitelesen nem tölthető ki.

⁹ Piricse tervezett gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási stratégiája 2022. március

3.2 Fő beavatkozási irányok kijelölése és priorizálási szintek leírása (2 oldal)

A fejezet a feltárt problémák mentén megfogalmazza a lakhatási szegénységet enyhítő beavatkozások körét és a szükségletek alapján mutató nagyságrendjét függetlenül attól, hogy jelenleg melyik beavatkozáshoz milyen szintű forrás áll rendelkezésre. A beavatkozások tehát diagnózis alapúak és nem csak az RRF által lehetővé tett intézkedésekre koncentrálnak, hanem mindazokra, amelyek a helyi szükségletfeltárás alapján elengedhetetlennek mutatkoznak a lakhatási problémák csökkentése érdekében. A beavatkozások kialakításánál érvényesíteni kell a beavatkozások egymásra épülésének szemléletét, tehát meg kell fogalmazni azokat a szoft programokat is, melyek a megalapozzák a lakhatás fizikai körülményeit javító beruházásokat.

A legkardinálisabb fejlesztést igénylő terület a munkaerőpiaci készségek, képességek erősítése:

- Folyamatban van 8. általános vagy annál alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők részére felzárkóztató képzés indítása 6-7-8-9. osztállyal.
- Megkezdte működését a munkaerőpiaci mentor a Felzárkózó Települések Programban. Az ő segítségével köthetőek össze a munkáltatók, illetve a felkínált munkalehetőségek a potenciális munkavállalókkal.
- Az Önkormányzat mezőgazdasági képzést indít.
- Munkaszocializációs programok indítása, melyben a munkavállaló felkészítése történik a munkába állásra (alapvető öltözködési, viselkedési, kommunikációs kultúra, valamint a munkavégzéshez szükséges képességek: figyelem, pontosság, kitartás, fegyelem stb. megismertetése). Ez **felkészült, nagy létszámú szakember gárdát** igényel.
- A fenti programok elindítása javasolt lenne már az általános iskolában is, természetesen játékos formában, a gyerekek adott életkori képességeinek a szintjén. Szükséges a felkészült szakemberek létszámának növelése.
- A 8 órás munkaidőhöz való hozzászoktatás a munkaórák számának fokozatos emelésével. Ez a folyamat a közmunkaprogramban is elindítható, azonban a nagy vállalatoknál is célszerű lenne bevezetni, mivel az ott végzendő munka nehezebb/monotonabb, nagyobb kitartást igényel.

A nyírbátori vállalatok lehetőséget biztosítanak az alacsony iskolai végzettségűeknek is az elhelyezkedésre, azonban az elköteleződés -, a munkakedv hiánya, a hosszú munkaórák mellett visszatartó erő az, hogy a bejelentett jövedelemből levonásra kerülnek a szolgáltatók számára a hátralékok, így a munkavállalók kevesebb pénzt visznek haza. Ennek elkerülése érdekében preferálják az alkalmi, illetve nem bejelentett munkákat. A családok esetén szükséges a szemléletformálás, hogy elfogadják és vállalják a bejelentett munkavállalás formáját, ugyanis, amíg nem folyik be a háztartásba annyi jövedelem, amiből elindítható a hátralékok, tartozások törlesztése, addig azok nem is fognak csökkenni.

- Elsődleges feladat elfogadtatni az emberekkel, hogy van egy átmeneti idő, amíg a tartozások kiegyenlítésre kerülnek, azt követően azonban rendeződik az anyagi helyzet.
- az adósságkezelő szakember segítséget nyújt a tartozások ügyintézésében. Ő havi egy alkalommal tud a településen dolgozni. A hatékonyabb segítség érdekében javasolt az **adósságkezelő szakemberek létszámának emelése**, valamint az **ügyfélfogadási alkalmak sűrítése**.

- az MMSZ Hitel-S Programjában dolgozó adósságkezelő szakember elindított már egy energiatudatossági kiscsoportos foglalkozást, amire nagy igény mutatkozik. Ennek rendszeressé tételére javasolt a szakemberek létszámának emelése.

Az ingatlanok állagának megóvása érdekében (önkormányzati bérlakás, szociális bérlakás, saját tulajdonú ház) szemléletformálás a „vigyázzunk az értékeinkre, tiszteljük a másik ember munkáját!” elv szellemében, valamint alapszintű házfelújítási készségek fejlesztése **szakképzett szakemberek** segítségével.

A településen egyre több helyen felmerülő elégedetlenség a cigányok beljebb költözésével szemben szükségessé teszi kommunikációt, párbeszéd indítását a Piricsén élő magyar lakossággal. Információk átadása, tájékoztatás, vélemények meghallgatása a lakhatási, bérlakás építési program kapcsán.

Lakhatási krízisek intervenciója. Az életveszélyes és kritikus állapotú, lakás célú ingatlanok települési becsült száma miatt feltételezhető, hogy ezek valamelyikében olyan jellegű állapotromlás következik be, amely arra kényszeríti a családot, hogy azonnal elhagyja az ingatlant. Ugyanez időnként nem kritikus állapotú ingatlanokkal is megtörténhet – lakástűz, viharok –, melyből a viharok napjainkban nagyságrendileg komolyabban valószínűsíthető. Ezen tényezők figyelembevételével a Jelenlét Program megvalósítójának érdemes legalább egy krízislakhatást biztosító ingatlan rendszerbe állítását mérlegelni. A mérlegelés során figyelembe veendő körülmények:

- a kritikus állapotú ingatlanokban élők gyorsan megerősíthetők-e a krízislakhatás során, képesek-e erőfeszítéseket tenni, akár jelentős segítséggel, a saját ingatlan helyreállításban. Amennyiben NEM, úgy a krízislakhatás biztosítása ELLENJAVALT, helyette (nyomott bérű) szociális bérlakásban kell gondolkodni, hiszen ez esetben a krízislakásba beragadó családok miatt megszűnne a krízisintervenció lehetősége, VAGY kilakoltatási problémákkal kellene megküzdenie a helyi Jelenlét Programnak, és ezek egyike sem lehet opció.

- A környező településeken megépítenek-e krízisintervenciók célú ingatlant. Amennyiben IGEN, úgy lehetséges, hogy ezek a rendszerbe állított ingatlanok el tudják látni a rövid távú feladataikat Piricse település lakossága számára is, így ebben az esetben ELLENJAVALT a krízislakhatás volumennövelése piricsei helyszínen is.

- A település vagyonszüksége megfelelő-e, a jó állapotú, értékes gépészeti (kályha, villanykapcsolók és vezetékek) és építészeti (nyílászáró, tetőcserép, tetőzet faanyaga) elemek akár hosszabb nem-lakottság esetén is érintetlenek maradnak-e, avagy a nem lakott házakból az értékes anyagok kibontásra kerülnek? Amennyiben a települési vagyonszükség NEM MEGFELELŐ, vagy a sérülékeny családok a gazdasági-társadalmi válság következtében elindulnak egy olyan irányba, amely a vagyonszükséget rombolja, akkor a településen a kríziscélú ingatlan biztosítása HATÁROZOTTAN ELLENJAVALT.

3.3 Bérlakásfejlesztés beavatkozási terve (3-4 oldal)

Ez a fejezet már „csak” a bérlakásprogramra fókuszál és annak nagyságrendjének, céljainak és célcsoportjainak, illetve javasolt megoldási modelljének konkretizálását szolgálja. A

fejlesztések nagyságrendjét a feltárt szükségletekből kiindulva kell meghatározni. A szükséglet alapján meghatározott fejlesztések nagyságrendjét a Kézikönyvben meghatározott szempontok szerint lehet korrigálni.

A településen 2 önkormányzati bérlakás már helyet biztosít hátrányos helyzetű családok számára.

Jelenleg 2 szociális bérlakás építése is van folyamatban a TOP Komplex Program keretében. A Csillagházakba költöző gyermekes **családok kiválasztásánál körültekintő döntés**re van szükség. Mérlegelni kell, hogy melyek azok a családok, amelyek hónapról-hónapra tudják vállalni az ingatlan bérelti-, rezsi költségeinek a fizetését, valamint az ingatlan állagmegóvását is.

A Felzárkózó Települések Program szakembereinek tapasztalata alapján igény mutatkozik szociális bérlakásra a telepi családok körében. Véleményük szerint 10-15 család tudná vállalni a bérlakás költségeit kb. 20.000-60.000 forint összegben havi szinten, folyamatosan.

Ezt a becslést alá tudja támasztani, hogy a bérlakásfejlesztés előzetesen meghatározott nagyságrendjét módosító tényezők a diagnóziskészítés során nem kerültek feltárára.

A családok kiválasztásánál a **lépcsőzetes tovább-léptetés** elvét alkalmazni. A szociális bérlakásépítési programba jelentkező rászoruló családok közül a legstabilabb anyagi erőforrásokkal rendelkező, legmagasabb tudatossági szinten élők kiválasztása, majd folyamatos felkészítő mentorálása szociális szakemberek segítségével.

Ugyanakkor azt is világosan látni kell, hogy a lépcsőzetes léptetés elvének gyakorlatba való átültetésének komoly, adott esetben áthághatatlan akadályát jelenthetik az alábbi tényezők:

- Az adott család bérlakásba költözésével nem szabadul fel az eredeti ingatlan, hiszen ott eleve túlzásfoltosság volt jelen, akár három háztartás is bezúfolódhatott egyetlen ingatlanba (lásd pl. a Fentesi-szegregátum 45 ingatlanágban feltárt mintegy 130 háztartást!).

- Az adott család eredendően szívességi lakáshasználó, vagy rokoni kapcsolatok révén érezte magát jogszerű lakáshasználónak, így a lakhatási beavatkozást kivitelező szervezetnek nincsen semmiféle jogcíme arra, hogy a megüresedett ingatlanba beköltöző családkról döntést hozzon.

- Az ingatlan eredendően kockás papíron kötött, szerződés-jellegű, jogi erővel nem bíró dokumentumon volt a kiköltöző család „tulajdonában”. A lakhatási beavatkozást kivitelező szervezetnek ebben az esetben sincsen semmiféle jogcíme arra, hogy a megüresedett ingatlanba beköltöző családkról döntést hozzon.

- A bérlakásba költözés az eredeti ingatlant tulajdonló család számára komfortnövekedést biztosít, ezért szánták el magukat a költözésre. Saját tulajdonú lakásukat saját jogon bére kívánják adni, és a befolyt lakbérből kívánják fedezni saját lakbérüket. Ebben az esetben a lakhatási beavatkozást kivitelező szervezetnek csak személyes ráhatása lehet az eredeti ingatlant tulajdonló, birtokától megválni nem kívánó családra, hogy adott esetben szociális szempontokat is vegyen figyelembe akkor, amikor a bérlők személyéről dönt. Annak realitása, hogy a tulajdonló család ilyen egyezségbe belemegy, igen csekély.

Nemcsak az ingatlanba költözés előtt, hanem a beköltözés után is szükséges és javasolt a családok figyelemmel kísérése, mentorálása. A hatékony munkavégzés érdekében a **szociális szakemberek létszámának emelése**.

A sorrendben utánuk következő családok átköltöztetése a szociális bérlakásba költöztek házaiba. Ezzel párhuzamosan pedig az ingatlanok felújításának elindítása. A piricsei szegregátumbeli ingatlanok mintegy 70 %-a esetén szükséges kisebb-nagyobb mértékű felújítás, melynek eredményeképpen komfortos, további lakhatásra alkalmas házakká válnak.

A települések közötti mobilitás – a diagnózis információi alapján – leginkább a létrejövő és megszűnő szerelmi kapcsolatok dinamikájával hozható összefüggésbe. Munkaerő-piaci okokkal összefüggő, állandó lakcím-változással együtt járó mobilitást a diagnózis nem tárt fel. A helyi munkaerő-piaci kihívások miatt – értjük ezalatt, hogy a munkanélküliek és a közfoglalkoztatottak összevont aránya meghaladja a település aktív korú lakosságának a negyedét – nem lehet reális cél a helyi társadalom és a helyi gazdasági folyamatok fejlesztése szempontjából az, hogy a jobb munkaerő-piaci pozíciókkal bíró egyének és családok lakásmobilitását (elköltözését) a megvalósító szervezet programszerűen generálja. Ez ugyanis a helybenmaradókat és a település egészét negatívan befolyásolná (pl. munkáltatók kivonulása az alkalmazható munkaerő létszámának csökkenése miatt; vállalati buszjáratok megszüntetése). Természetesen a szervezetnek nem lehet célja az ilyen jellegű, spontán költözések gátlása, mert az egyéni érdek önerőből történő megnyilvánulását nem lehet a települési érdek nevében korlátozni, de az sem lehet célja, hogy célzott mobilitási program megvalósításával gyengítse azt a települést, amelynek megerősítés céljából érkezett ide.

Bérlakás beavatkozások tervezését segítő mátrix: igények és lehetőségek szerint kialakítható megoldás típusok*

*A táblázat a rendelkezésre álló adatok alapján hitelesen nem kitölthető.

	Településen belül meglévő lakás	Új lakásépítés településen	Mobilizáció (településen kívüli lakás)	Összesen
Lakottan veszi meg a program a család lakását és felújítja (a család benne marad)	nem biztos, hogy vállalják			
Üres lakást vesz a program				
A létrehozott bérlakásba olyan család költözik, akinek a megszűnt a lakhatása (lebontják, kilakoltatták)	8			
Túlzsúfolt lakásból szétköltöző család költözik be	30			

Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, de a program nem veszi meg a lakást	10-20			
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, és a program megveszi a megüresedett lakást	0			
Összesen				

3.4 Opcionális kiegészítő fejezet

Amennyiben a beavatkozási terv megvalósításában fontos további szervezeti együttműködés, vagy olyan, kifejezetten a településre jellemző kockázatok társulnak hozzá, amelyeket a fenti tematikus fejezetekben nem lehetett körbejárni azt ebben a kiegészítő fejezetben lehet megtenni.